

Пирог Г. В., Свінціцька М. М. Задоволеність жінок подружніми стосунками в умовах війни. *Наука та освіта в умовах викликів сьогодення: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Чернігів, 16 грудня 2023 р).* Research Europe, 2023. С. 264-267.

УДК 392.3

Пирог Г. В.

канд. філософ. наук, доцент,
доцент кафедри соціальної та практичної психології
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир

Свінціцька М. М.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю «Психологія»
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир

ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ЖІНОК ПОДРУЖНИМИ СТОСУНКАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Дослідження впливу соціальних криз на подружні стосунки є важливими для суспільства, особливо під час війни. Для ефективної роботи психологів та інших спеціалістів з родинами необхідно знати, як впливають воєнні події на сімейне життя і задоволеність подружніми стосунками в родинях військових і цивільних.

Значний вклад у вивченні впливу соціальних криз на подружні стосунки внесли іноземні психологи. Досліджувались психологічні наслідки кризових ситуацій в шлюбі (K. Kaiser), вплив стресу під час воєнних конфліктів на задоволеність подружніми стосунками (K. Ripley-Moffitt), адаптація та життєстійкість в родинях в умовах війни (K. Hendricks-Muñoz), роль комунікації та взаємодії у задоволеності подружніми стосунками в умовах соціальних криз (L. Kurdek), значення соціальної підтримки (J. Cohen) та ін. Результати досліджень американських вчених показали, що у сім'ях ветеранів війни спостерігався вдвічі вищий рівень проблем функціонування [1]. Ізраїльські вчені, оцінюючи подружню сумісність та сімейні відносини, з'ясували, що дружини військових мають гіршу адаптацію, ніж жінки із звичайних родин [2].

Подружні стосунки – це складна сфера, і їхній успіх визначається взаємодією численних елементів [3; 6]. Війна призводить до чисельних змін у психічних станах та здоров'ї не тільки учасників бойових дій, але й членів їхніх родин [4; 5]. Дослідження показують, що соціальні кризи можуть призвести до різних наслідків для подружніх стосунків. Можливим негативним наслідком є збільшення ризику розлучення, однак можливими є і позитивні наслідки: зміцнення і покращення подружніх стосунків, збільшення взаємного співчуття та взаємопідтримки [1; 2]. Одна з можливих причин зміцнення взаємин в таких ситуаціях може бути пов'язана зі спільними досвідами і спільними випробуваннями, що може допомогти партнерам краще зрозуміти одне одного та створити більш глибокі та стійкі взаємини. Вплив соціальних криз на подружні стосунки може бути складним та різноманітним, і залежить від багатьох факторів, включаючи тип кризи, рівень підтримки та співпраці між партнерами та їхні цінності та переконання.

Метою нашого дослідження було визначити задоволеність жінок подружніми стосунками під час російсько-української війни, а також порівняти рівень задоволеності у дружин військовослужбовців та дружин цивільних чоловіків. Вибірку дослідження склали 80 жінок, що проживають в Україні, віком 21-40 років, з них 40 – дружини військовослужбовців та 40 – дружини чоловіків цивільних професій.

Для емпіричного дослідження було використано наступні методи: авторська анкета, методика «Рольові очікування і домагання у шлюбі», тест-опитувальник «Задоволеність шлюбом», опитувальник «Шкала сімейної адаптації та згуртованості» (FACES-3).

За результатами анкетування було визначено, що з початку повномасштабного вторгнення в родинях військових стосунки погіршилися більше, ніж в цивільних – про це сказали 60% опитаних дружин військовослужбовців і тільки 27,5% дружин цивільних чоловіків.

32,5% дружин військовослужбовців і 50% дружин цивільних чоловіків вважають, що стосунки залишилися незмінними; що стосунки покращилися вважають 22,5% дружин військовослужбовців і 7,5% дружин цивільних чоловіків.

Результати дослідження за тестом-опитувальником «Задоволеність шлюбом» показали, що оцінюють свої сім'ї як «неблагополучні» однакова кількість дружин цивільних чоловіків та дружин військовослужбовців – по 8%. У категорії сімей «перехідного» типу переважають сім'ї військовослужбовців (45%) проти 27% цивільних. Як «благополучні» оцінюють свої сім'ї 15% дружин чоловіків цивільних професій, і 20% дружин військовослужбовців; як «дуже благополучні» – 50% опитаних дружини чоловіків цивільних професій та 27% дружин військовослужбовців. Тобто дружини цивільних чоловіків в більшості оцінюють свої сім'ї як благополучні та більше задоволені стосунками, тоді як дружини військових задоволені менше і вважають, що їхні сім'ї знаходяться у стані переходу від благополучних до неблагополучних.

Аналіз задоволеності жінок сферами подружнього життя (інтимно-сексуальна, господарсько-побутова, батьківсько-виховна, професійні інтереси, емоційно-терапевтична та зовнішня привабливість) за методикою «Рольові очікування та домагання у шлюбі» показав, що у дружин військовослужбовців переважає низький та середній, а у дружин чоловіків цивільних професій – високий та середній рівень.

Результати дослідження за опитувальником FACES-3 показали: сімейну адаптацію на високий рівень оцінюють 27,5% дружин військовослужбовців і 47,5% дружин цивільних чоловіків; на середній рівень – 15% дружин військовослужбовців та 32% дружин чоловіків цивільних професій; на низький рівень – 42,5% дружин військовослужбовців та 2,5% дружин чоловіків цивільних професій. Сімейну згуртованість оцінюють на низький рівень 23,75% опитуваних жінок (16,25% – дружини військовослужбовців та 7,5% – дружини цивільних); середній рівень – 50% жінок (23,75% – дружини військовослужбовців та 26,25% – дружини цивільних); високий рівень – 26,5% жінок (10% – дружини військовослужбовців та 16,25% – дружини цивільних). Тобто дружини цивільних чоловіків в більшості оцінюють адаптацію до нових умов у своїх сім'ях на високий і середній, згуртованість – на середній рівень. У дружин військових переважають низькі оцінки сімейної адаптації та середні – згуртованості.

Результати емпіричного дослідження показали, що в умовах війни рівень задоволеності подружніми стосунками дружин військовослужбовців нижче, ніж у дружин цивільних чоловіків. У дружин, які перебувають у шлюбі з цивільними чоловіками, переважає високий та середній рівень задоволеності стосунками, а у дружин військовослужбовців переважають низький та середній рівень.

Важливим завданням для психолога є поінформувати подружжя про різні сфери подружнього життя та способи підвищення рівня задоволеності подружнього життя. Для оптимізації подружніх стосунків були запропоновані рекомендації дружинам військових та цивільних чоловіків, у яких рівень задоволеності шлюбом низький. Також був розроблений тренінг, що складається з занять для дружин та двох спільних для пар занять.

Список використаних джерел

1. Cagon K. Wartime Couplehood: Exploring Relational Experiences in Military-Connected Couples. *Fam Process*, 2021.

2. Dekel R., Levinstein Y., Siegel A., Fridkin S., Svetlitzky V. Secondary traumatization of partners of war veterans: The role of boundary ambiguity. 2016. Pp. 63–71.

3. Котлова Л. О., Саух І. Д. Психологічні чинники задоволення шлюбом на різних етапах подружнього життя. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Психологічні науки"*. 2019. Випуск 1. С. 223-228.

4. Маркова М.В., Росінський Г.С. Порушення здоров'я сім'ї демобілізованих військовослужбовців-учасників АТО: психопатологічний, психологічний, психосоціальний і сімейний виміри проблеми. *Український вісник психоневрології*. 2018. Том 26, випуск 1 (94). С. 78 – 82

5. Пирог Г. В., Шмиглюк О. Г., Горбачук Ю. О. Особливості психологічних станів учасників антитерористичної операції / операції об'єднаних сил. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. № 3, Т. 2. С. 130-134.

6. Пирог Г., Свінціцька М. Теоретичний аналіз проблеми задоволеності подружніми стосунками. *Актуальні проблеми психічного здоров'я : Збірник наукових праць [за матеріалами Всеукраїнської студентської інтернет-конференції (25 травня 2023 р.)]*. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2023. С. 176-177..

7. Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу: монографія / за ред. З.Г.Кісарчук. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. 178 с.